

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

XLV. An eadem doceatur ex Institutione sic, vt Figurata expositiones
Sacramentariorum eße improba conuincantur?

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

AD IV. Infantes in Baptismo communicant Corpori Christi, non Spiritu-
liter, ut impotes Credere: Nec Sacramen-
taliter in re, ut incapaces: Sed Sacramen-
taliter in voto; quatenus renati in Chri-
sto, cibum renatorum appetunt quasi
voto implicito; dum obligantur in Ba-
ptismo vitam acceptam conseruare, pro-
ut debent, & licet. Et sic sentit Augusti-
nus, loquens de Sacramentali esu, faci-
endo cum fide; sed non solâ tantum. Ita
& ceteri Patres.

DICO AD V. Agitur ibi de pane
triplice: I. De materiali, quem multi-
carat. 2. De alio quærendo & operan-
do, scil. seipso incarnato, qui de Cælo de-
scendit: Hic fide apprehenditur: & non
est ipsa fides, ut vult Zvvinglius. 3. De
Eucharistico post illos, dum ait: *Quem ego
dabo. &c.* Itaque prius est sermo de fide
Incarnationis; dein de fide manducatio-
nis realis, non figuratæ.

AD VI. Ob defensionis difficulta-
tem non oportet delerere Veritatem.
Estque facilis solutio, cum vis præcepti
consistat in Re ipsa sumenda; non in Mo-
do sumendi: Et mens Legislatoris erat
obligare ad illam; non ad hunc. Res, est
Christus: Modus, sunt species. Ratio
mentis: Quia fructus Synaxios percipi-
tur ex Re, non Modo.

QVÆSTIO XLV.

*An Presentia Realia doceatur ex Instituti-
one sic, ut Figurata expositiones Sa-
cramentariorum esse improba
conuincantur?*

LUTHERVS prodit, suâ ætate serbu-
isse decem Sectas Sacramentariorū

de sensu Verborum Institutionis, Anno
1577. edito libello numerabantur 200.
expositiones. Harum nouem eminent.
Tres de HOC: duæ de EST: Tres de
CORPVVS: vna de MEVM. De singulis
ex ordine quæritur.

An Tropus sit in HOC.

I. ANDREAS CAROLSTADIVS ait
Hoc, id est, *Hic*. Idque libro, edito anno 1524.
Basileæ, se ex Dei Patris reuelatione ait didi-
cisse. Qua causa Lutherus librum scripsit
contra cælestes prophetas.

II. BYCERVS in Retractat. *Hoc*, id est,
Hæc actio tota Cæna, vel In hac actione exhibetur
Corpus meus.

III. IOSEPHVS LANGIVS annot. ad
Apolog. Iustini. *Hoc*, id est, *Panem*, quasi
dixisset, *Corpus meum est Hoc*.

SVADENT istis. I. Cùm Berengarius,
Hoc demonstrat panem, quem meram ten-
bat manibus dicens *Hoc*: tunc enim nondum
erat Sacramentum. Ergo panis est Corpus
Christi. At propriè esse nequit; ergo figu-
ratè. 2. Sicut illud *Ex hoc bibite*, de bere
vinum referri: ergo Vinum biberant propriè,
Sanguinem figuratè. Et iussit Dominus be-
bere vinum: Aut, si de repente id motum,
præstigiis est vsus. 3. *Hic calix*, demonstrat
calicem, non Sanguinem: Similiter & *Hoc*
panem, non Corpus Christi. 4. LUTHERVS,
in Capt. Babyl. c. 1. Cùm Hebræi non
habeant genus neutrum, Dominus dixit, *Hic
est*, non *Hoc est*: sicque panem, non Corpus,
demonstravit. 5. CALVINVS. Quod ac-
cepit, benedixit, fregit, hoc & dedit. Sed ac-
cepit & c. panem: ergo & dedit: *Hoc* igitur de-
monstrat panem.

AUTOR. *Hoc* demonstrat, non pa-
nem, sed Rem contentam sub hoc, scilicet
sub speciebus. Docebitur infra. I. Proin-
ridiculè Carolstadius *hoc*, id est, *hic* sedet.
Quem cernebant, demonstrare nil atti-
nebat. *Accipite, Comedite: cur? Hoc*, id est,
hic

hic enim sedet. 2. Ridiculè Bucerus; nam si *Hoc*, sit *haec tota actio*; ergo & *Hic calix* &c. erit *haec actio tota*: sicque duæ erunt actiones vna Actio Cœnæ. 3. Langius quoque ineptit. Nam 1. *Hoc*, si sit adiectivum; concordet oportet cum substantiuo *Corpus*, hocque demonstrat: si substantivum esse velit; iam subiectum est ignotius prædicato; quod absurdum. 2. Luc. c. 22. ait; *Hic calix novum Testamentum in Sanguine meo, qui effundetur.* &c. id est, non hoc vas, aut vinum; sed sanguis. Ut igitur *Hic calix* sanguinem demonstrat; ita *Hoc*, verum Christi Corpus. Beza respondere nesciens, dicit, Lucæ locum esse corruptum, nec integrum. At pari modo totam neget Scripturam.

DICO AD I. *Hoc* demonstrat Corpus *Hic*, Sanguinem. Nam in propositionibus significantibus id quod tunc fit, cum dicitur, demonstrativa demonstrat id quod erit simul factum dictum; non quod est. Ut, *Hac mando vobis*; & *Hæc* nondum erant, sed secutura erant. 2. Melius *D. Tho* 3. q. 78. art. 2. & 5. & in 1. Cor. 11. *Hoc*, demonstrat substantiam sub speciebus, & propriè pertinet ad Species; Non quod d. *Hæc* species est Corpus meum. sed *Hoc*, quod sub speciebus latet, est *Corpus meum*. Etiam Sacramenta significant, quod efficiunt: at non efficiunt Corpus Christi, quod semper fuit; nec ut *Panis* sit Corpus Christi; id enim fieri nequit: Sed ut sub speciebus panis sit Corpus Christi, id est, res contenta.

AD II. Similiter istud, *Ex hoc*, refertur non ad Vinum, sed ad Contentum sub specie vini; Cur? *Hic est enim sanguis meus*. Mentiuntur igitur, aut iussisse Do-

minum, ut Vinum biberent, aut præstigiis fuisse mutatrices. At præstigiatores aliud promittunt, præstant apparenter aliud; Christus, quod dixit, id fecit, & dedit.

AD III. *Hic calix*, non vas, sed Rem Contentam significat.

AD IV. Esto: At habent genus masculinum, quod græcè & latinè verbum debet esse neutrum; ob proprietatem linguæ. Græcus autem vertit τὸ ἐστίν, non ὁ ἀστίν ἐστίν.

AD V. Falsum: quia accepit panem vulgarem; & dedit Benedictum; vel ut Calvinistæ volunt, sacramentalem. De mutata in vinum aqua in Cana dicere: *Hoc est vinum*: verum est: at falsum, *Hic aqua est vinum*. Ita *Hoc*, scilicet sub isto contentum, est *Corpus meum*; verum: falsum, *Hoc*, id est, hic panis est *Corpus meum*. Itaque *Hoc* formaliter demonstrat species in obliquo, non recto: materialiter verò substantiam Corporis Christi sub speciebus.

An sit Tropus in EST?

IV. ZWINGLIUS lib. de vera & fal. vel Est tropus in EST, & non in *Hoc*: estque idè quod SIGNIFICAT.

V. PETRVS BOQUINVS in Exam. lib. Heshusii: *Hoc EST*, id est. DICITVR, quod d. *Hic panis dicitur Corpus meum*. Sicut, hic homo est Deus. Et panem sic *Dicit*, sit, ob idiomatum communicationem: quam fingit rezultare ex Vnione: Non, Naturali; sc. animæ & corporis: Non ex Hypostatica, sc. Dei & hominis: sed ex Sacramentali, scilicet panis & Corporis Christi.

Simile LUTHERVS in Capt. Babyl. c. 1. Ita hic panis est Corpus Christi; sicut hic homo est Deus. Differt tamen ab eo in Vnione, vultque Re. lem esse ac veram panis & Corporis Christi: B. quibus, Sacramentalem, sc. vnitas res esse, licet coelo tenâque distantissimas.

Nn 3 Sva.

SVADENT istis. 1. Martyr, *libr. contra Gardin p. 3.* Papistæ coguntur *Est* per *Fiat* explicare: Quia cum dicitur, *Hoc est*, tunc nondum *Est*, & tamen verba sunt eis operatoria. 2. Zwinglius; Calvinus, Oecolampadius. Vt *Semen est verbum Dei; Petra erat Christus*, id est, significat: Ita *Hoc est Corpus meum*.

AVTOR. I. *Est* nil significat, nisi *Est*. 1. Quia aliud nil potest propriè significare; vt in quod, ceu simplicissimū, alia verba resoluantur; vt bibit, ridet. &c. id est, est bibens, ribens, &c. Et ita simplex est, vt *Est*, resolui in aliud nequeat, nisi in seipsum: *Est*, id est, est ens. 2. Idem est copula omnium enunciationum necessaria: ergo nunquam potest suam significationem dimittere, vt induat aliam. Vnde dicitur Substantivum; alia Adiectiua sunt. 3. Nullus rhetor vnquam posuit in eo tropum.

Ideo cautiore Sacramentarii in *Corpu*, non in *Est*, tropum posuerunt. Nec in *is*, Amare est diligere, id est, significat, tropus inest, sed signum prædicatur de signo, ideo explicatur per *Est*: cum essentia signi sit significatio.

II. Communicatio idiomatum nascitur, non ex qualibet Vnione; sed solum ex hypostatica duarum naturarum. 2. Ea non est inter naturas vnitas; sed in solo Supposito communi: Vnde non dicitur, Deitas est humanitas; sed Verbum est Deus & homo: ita nec hic panis est corpus; sed hoc Sacramentum est panis & corpus &c. Vanum igitur est signum Boquini.

DICO AD I. Verba Consecrationis nec perfectam Significationem, nec Effectum habent, nisi in instanti, quo vox vltima profertur: quod est vltimum mutatum esse. Vide *D. Tho. 3.*

quæst. 78. artic. 2. & 5. Adde, verba sunt operatoria, et si *Est* non ponatur pro *fiat*: quia dicente Deo, vt aliquid *Sit*, necesse est vt *fiat* quod ante non fuit. Debet autem dici *Est*, non vt *Fiat Lux*, Genes. 1. Quia verba Dei creationis operabantur solum efficaciter; at verba Sacramenti etiam Sacramentaliter, scilicet in *Facto* esse: ideo dicendum, *Est*, non, *Fiat Corpus*.

AD II. Ibi *Est* copulat duo signa, scilicet significans & significatum: sicut Amare est diligere.

An sit tropus in CORPVS? An in MEVM?

VI. IOANNES OECOLAMPADIUS In *Corpus* est metonymia, quæ rei signatæ ponitur pro signo.

VII. CALVINVS *Instit. l. 4. c. 17 §. 21.* Idem: sed addit, panem non esse nudam figuram Christi, sed quæ Rem ipsam exhibeat. Sic & Martyr; qui ait, *Corpus*, id est, Sacramenti Corporis, non mera figura.

VIII. CALVINISTÆ quidam apud sanctum c. 59 Concord. *Corpus*, aiunt, id est, Mysticum Ecclesiæ: q. d. *Accepit. & esse est enim Corpus meum*, id est, quia Vos estis Ecclesia mea.

IX. LUTHERVS in ludibrium Sacramentario 4. anno 1527. pulchriorem, ait, proferam ex ostensione MEVM, id est, à me factum & creatum, locum Lutheri accepit sermō Ioannes Campanus teste. Lutheri 10. 14.

SVADENT istis. 1. Sententia hæc: *Hic est Corpus meum*, est Sacramentalis: ergo Sacramentaliter exponenda. Calvinus libro contra Westphalum, *Hic murus abeneus esto*, exclamat. 2. Calvinus *ibid. §. 23.* Nisi Apostoli cogitassent *Corpus* accipi figuratè, turbati fuissent: at imperturbatè communicarent Corpori Christi. 3. Klebitius l. de Victoria p. 1. *Manducate*: id est, dentibus terite *Corpus meum*: & hoc propriè fieri nequit ore; ergo corde & fide fit.

AUTOR. I. Oecolampadius errat temerè. 1. Quia, *Corpus* nunquam in Scriptura accipitur pro signo, sed pro vel reali naturalique corpore, vel pro Ecclesia: atque tunc vim improprie accipit, seiplam exponit: vt Col. 1. *pro corpore eius quod est Ecclesia.* 2. Quin, *Hoc* non demonstrat panem; vt supra liquet: ergo verum Corpus. Docent id sequentia; Luc. 22. *Quod pro vobis datur; didoµevov.* 1. Cor. II. clarius, *Quod pro vobis Traditur κλάµευov*, id est, *frangetur*: At verum Corpus Christi traditum est, fractum, passum. Sicut Matt. Marc. Luc. de sanguine vero *quod exxuvovµevov*, id est, *effunditur*, id est, offertur. Quæ omnia non possunt tropicè dici aut intelligi; sed tantum Vel de Oblatione vera, Vel de Passione vera Christi.

II. CALVINUS dum ait: Panis est signum, non inane, vt aliud; sed efficax, ipsum Corpus Christi exhibens re ipsa sic, vt id tunc sit & in celo; & nobiscum; sed datur tantum per Cõmunicationem ipsius, omniumque bonorũ eius, quæ non requirit localem præsentiam: Idque fit per instrumentum fidei.

AUTOR. Falsum hoc figmentum est. 1. Quia sic Calvinus Inst. lib. 4. c. 17. §. 5. *Sunt, qui manducare Christi carnem definiant, esse in Christum credere: sed mihi sublimius videtur Christus voluisse. &c. Vt enim non aspectus, sed esus panis corpori alimentum sufficit: ita penitus participem Christi animam fieri conuenit.* Iam ita colligo. Credere in Christum Caluino non est verè manducare Christum: at eidem manducare Christum est solum credere in ipsum: Ergo illi non verè manducatur Corpus Christi. Nam ipsi nulla est actio manducantis in Cœna, nisi ipsum Credere: at Christum manducari est, se vnire manducanti.

Esto, Eph. 3. Habitare in vobis Christus per fidem; tamen illud Habitare non est Credere, sed sequitur ad Credere: Nec illud Habitare in homine est actio hominis distincta ab actione fidei: Ita Vnio Christi nobiscum, per Manducationem spiritalem Cœnæ, non est actio distincta ab actione fidei: Ergo manducare Caluino debet esse solum Credere. 2. Nec Cœna est signum efficax magis, quàm Sacramenta vetera, aut imago Crucifixi: quòd illa repræsentarint passurũ, hæc rememorent passum Christum. Ineptè verò diceretur aut illa aut hanc esse Christum ipsum: ita panis, si diceretur ipse esse Christus, quòd datur in signum ac memoriam Christi, sicque fidem excitet: vt ait Caluinus Inst. l. 4. c. 17. §. 2. 5. &c.

DICO AD I. Sacramentalis propositio est Vel *Explicans Sacramentum*: Vt Genes. 41. *Septem boues, septem anni sunt.* Matth. 13. *Semen est Verbum*: sic prædicata semper accipiuntur tropicè, non proprie Vel *Instituens Sacramentum*; vt Ioann. 3. *Nisi quis renatus. &c.* Matth. vlt. *Baptizantes eos. &c.* sic prædicata semper proprie accipiuntur. Nefas tentire est, Aquam in Baptismo, aut Formam *In nomine Patris. &c.* capi figuratè. Itaque & proprie ista; *Hoc est Corpus meum*, vt essentialia ad institutum Sacramentum conficiendũ, capi debent. Et quia Sacramentum, teste ipso CALVINO *Institut. libro quarto capit. 41. §. 2.* est longè posterius verbo promissionis; ideo panis non est Sacramentum nisi post verba recitata. Quare illa fuit Sacramenti & Institutio & confectio non expli.

explicatio: quia id nondum erat. Ideo etiam hæretici verba ista Cœnæ suæ præmittunt; quod absque iis non putent esse Sacramentum. Denique in scriptura ubique præcedit mysterium, & subiicitur explicatio: hæc autem verba præcedunt Sacramentum; non igitur sunt explicatoria, sed operatoria. Et sic aheneus murus, ecce luteus est.

AD II. Imperturbati communicant, 1. Quia, *Ioann. 6.* Dominus eos instruxerat. 2. Quia, traditor mysterii erat & mentium illuminator: hinc nec hodie rudes ad idem turbantur; sed infideles.

AD III. Corpus Christi proprie ore manducatur, id est, sumitur; non atteritur. Dein; species manducantur, & sub his Corpus Christi, non absolute: sicut accidentia, cuiusque cibi manducantur, non substantia.

AD IV. Lutheri jocus: Esto, panis & vinum sint à Christo creata; non tamen ideo sunt Corpus & Sanguis Christi: quia de his dicitur, *quod pro vobis datur: Qui pro vobis effundetur. &c.* quæ iis nequeunt convenire.

Q V Æ S T I O XLVI.

Verba, Hoc est Corpus meum: proprie, an figurate sint exponenda?

SACRAMENTARIUM quàm infanda commentum sint, hæcenus aperui: Pertendunt, imprimis autem CALVINISTÆ, inde ab Zwinglio, (vnde & Zwingliani audiunt) Figurate accipi oportere istud, *Hoc est Corpus meum.*

SVADENT, (præter iam dicta;) istis. I. Quia, ait Calvinus *Inst. libr. 4. c. 17. §. 21. 22.*

AUT EST, in Scriptura ponitur pro significato, aut prædicatum figurate: Vt *Genes. 17. Circumcisio est fœdus. Exo. 12. Agnus est pascha. I. Cor. 10. Sacrificia sunt expiationes. Matth. 3. Columba est Spiritus Sanctus. 1. Cor. 10. Panis est Communicatio Corporis. Matth. 13. Ego sum ofitium.* Et verò complures hæretes sunt ex pertinace Literæ proprietate exortæ; vt Antropomorphitæ. &c.

II. CALVINVS ibid. §. 23. Corpus significatur aut solum: ergo erit sine anima & sanguine: Aut totum; ergo &c. 1. Vel barcologa erit, *hoc est Corpus, hic est Sanguis;* hæc enim idem significabunt: pote itque dici de panis, *hic est Sanguis. &c.* 2. Vel erit tropus intellectio dictus. Et sic debet tropicè capi.

III. CALVINVS, Martyr. &c. 1. Cor. *Hic calix novum Testamentum: sicut in meo Sanguine:* Duo hic tropi: Calix, continens pro contento: Testamentum: nam Vinum & Sanguis non sunt proprie Testamentum, sed signum. 1. Quia, alioquin omni die innovaretur testamentum. 2. Sæpè moretetur Christus, testamentum valeret. 3. *Martyr. Hic est Sanguis novi Testamenti.* Ergo non ipsum testamentum. At quod erat in calice erat testamentum: teste Luca: Ego in calice non erat Sanguis. 4. Lucas & Paulus *Hic Calix est Testamentum in Sanguine:* Sic est sanguis in sanguine; quod absurdum; & impossibile, vt idem sit in seipso. Vnde *Matthæus & Marcus, Hic est sanguis meus;* debet exponi per Lucam & Paulum, *Hoc est Testamentum in meo Sanguine:* id est, signum testamenti in Sanguine confirmati. Et *Hoc est Corpus meum,* debet exponi: *Hoc est Testamentum in Corpore meo.* Nam Corpus & Sanguis stabilierunt testamentum: non exponi debent proprie, nisi Corpus & Testamentum esse velimus idem. Hic Achilles Calvinus.

IV. *Hoc facite in meam commemorationem.* At memoria est absentium: ergo panis & vinum non sunt Corpus & Sanguis: ergo hæc tropicè capi debent.